

כיתה
ד'

כמו העצים מכירות ביכולות ובצרכים הנבדלים

על קצה המזלג

התחשבות בזולת

האדם קרוב אצל עצמו - ומשום כך הוא מודע בראש ובראשונה לצרכיו ולמצוקותיו. בראשית, משנברא האדם הוא היה - "יחיד". בורא עולם ברא עבורו ברוב טובו וחסדו אישה כעזר כנגדו כי "לא טוב היות האדם לבדו". השלמת הבריאה והגשמת ייעודו של האדם בעולמו מתאפשרות רק באמצעות חיים של שיתוף, חיים שיש בהם זולת אשר עצם קיומו מציב אתגר תמידי. החיים עם הזולת הם "עזר" - אין לנו דרך לחיות בעולם הזה לבדנו. אין לאדם אפשרות לספק את צרכיו מבלי להיעזר בזולתו ומבלי לעזור לזולתו. אך הזולת גם "כנגדו". החיים בחברה רצופים חיכוכים, התנגשויות ובעיות שנדרשים להם פתרונות הולמים. העובדה שהאדם נברא יחידי טבעה בו את הקושי לחלוק עם זולתו והוא מצוי בכל רגע מחייו בחתירה לנוחות אישית ולשליטה מרבית על חיו. פיתוח היכולת לחיות בנועם, בנוחות, במאור פנים ובאדיבות כלפי הסביבה הם הערובה לכך שחיי הקהילה והציבור יישאו אופי בעל איכות. יכולתו של כל פרט לוותר על סיפוק צרכיו האישיים ועל נוחותו הפרטית למען רווחת הכלל, מעניקה לו בסופו של דבר את הרווחה שאליה הוא שואף. הכרת צרכי הזולת והרגישות לעובדה שניכר שוני גדול בין בני האדם בצרכים וביכולות, עשויות לתמוך ביכולתה של החברה להתגבר על הקונפליקטים המתפתחים בה כתוצאה מדרישתו של הפרט להגשים את שאיפותיו האישיות. חברת התלמידות בבית-הספר כקהילה - מזמנת לתלמידות אתגרים דומים בקשר לשוני בצרכים וביכולות. בהכוונה נכונה היא עשויה לעודד אותן לפתח את המודעות לשוני בתחומים אלו, ולקדם את מיומנויות ניהול הקונפליקט תוך ביסוס התנהגות מכבדת, המכירה בצרכיו וביכולותיו של הזולת - כאמצעי למניעתו.

מטרות

- בירור תפיסת עולמן של התלמידות ביחס לשוני בין בני האדם בצרכים וביכולות, וביחס לקונפליקטים המתפתחים בעקבות שוני זה.
- אימון באימוץ דרכי התנהגות שונות העשויות לסייע ולתמוך במניעת קונפליקטים וחיכוכים.

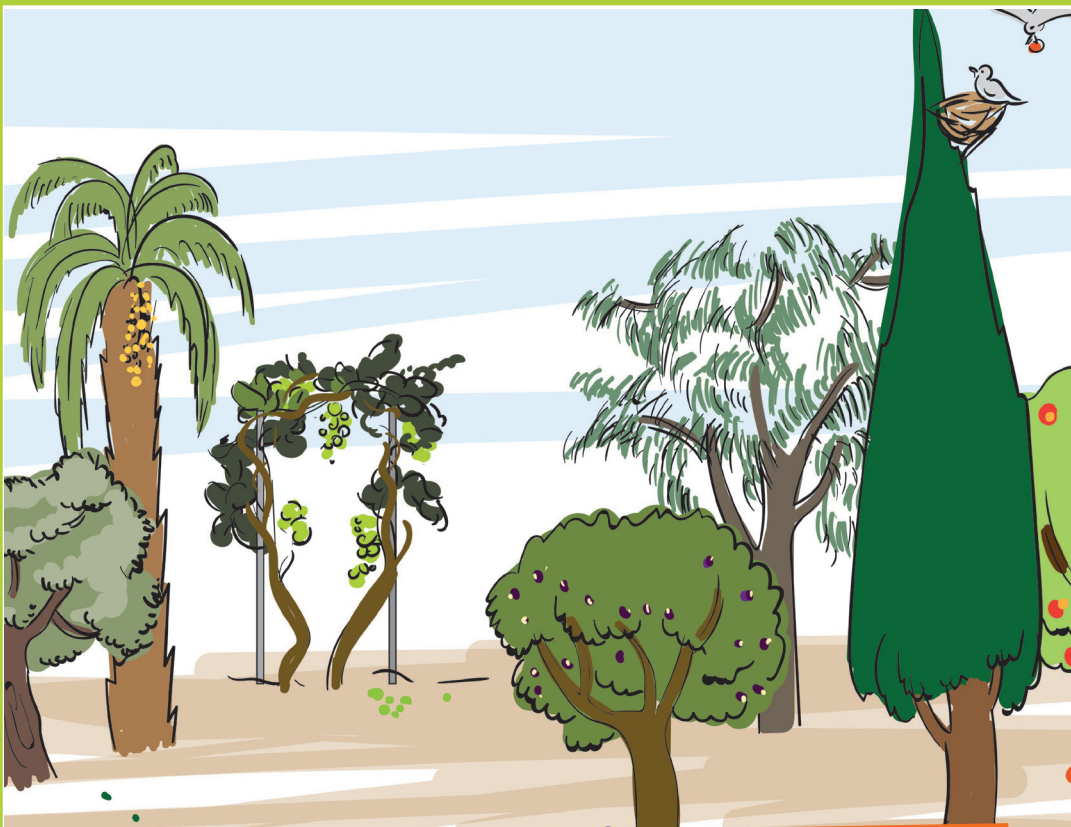
מודל ההפעלה

מהלך להקניית התחשבות בצרכים וביכולות של הפרט בקהילה דרך הדמיית קונפליקט בין עצים הנסב סביב דרישתו של כל עץ להתחשב בצרכיו.

הקשבנה לסיפור הבא על התנגשות מוזרה בין שתילי עצים במטע:

מטע אחד לעצים שונים - קונפליקט תנאי הגידול

"כאן יצמחו כל מיני עצים" אמר לעצמו טוביה הגנן. "אשתול תמרים עם זיתים וגפנים, בצד אטע ברושים ואורנים. כמובן שאשתול גם פירות כמו שזיף אפרסק ותפוח, ואף על הדרים לא אוותר. כך נוכל לקבל פירות טריים ועסיסיים לאורך כל חודשי השנה, ולא נצטרך לנדוד רחוק כדי להשיג פירות אלו". תקוות רבות ליוו את הקמת המטע הזה. הרעיון היה חדשני ומעט נועז. לטעת מטע שיש בו מגוון של עצים, לא עצים רבים מאותו סוג, אלא מינים שונים במטע אחד. העצים נשתלו, וטוביה היה מלא תקווה וציפייה לראות כבר את התוצרת על שולחנו. אולם במטע עצמו התחוללה בינתיים מהומה לא קטנה.

מעגל רביעי: מעגל החיים היהודי - ניהול קונפליקטים

ד'

התבוננה בתמונות המתארות את מה שאירע במטע של טוביה, והקשבנה להתרחשות:

"אני צמאה" התלוננה הגפן "חם לי, אני רוצה לשתות" היא ביקשה, ושלחה את ענפיה לכל עבר כדי לקלוט מעט מים מהמטרות. "מה הבעיה?" שאל אותה עץ התפוח ששמע את בקשתה למים "יש כאן המון מים באדמה".

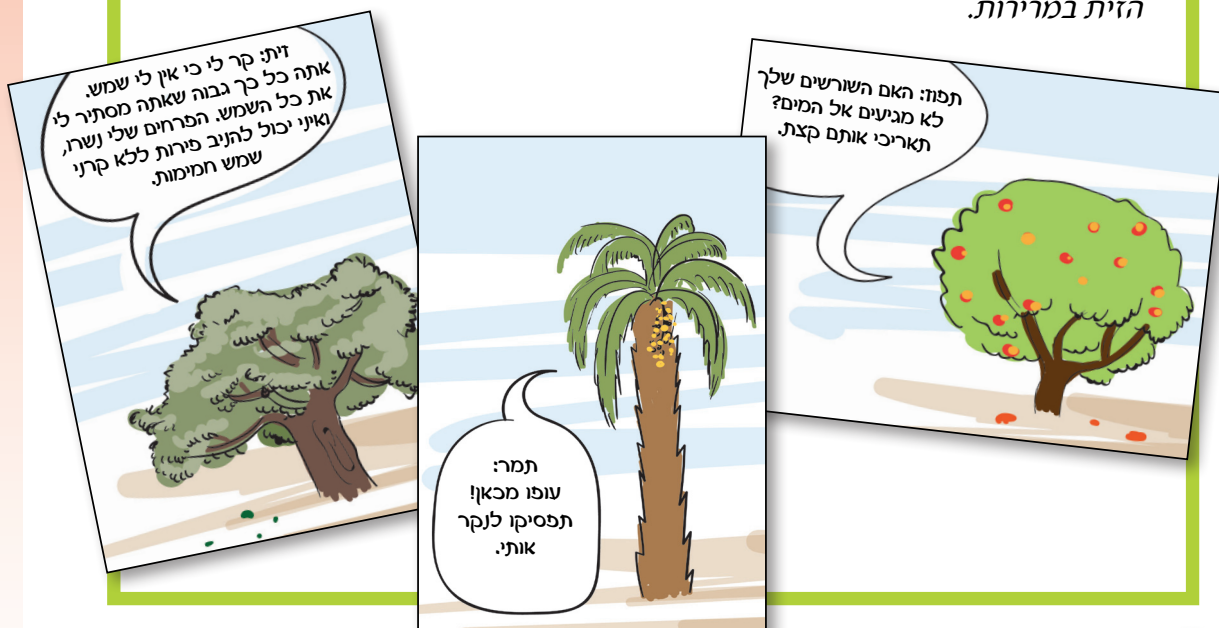
ועץ התפוחים יעץ לה בנדיבות: "האם השורשים שלך לא מגיעים אל המים? אולי תנסה להאריך אותם קצת".

"אינני יכולה להאריך את שורשיי, ואת המים שאמורים להגיע אלי - שתית אותה. הגומות שסביב הגזע שלך גוזלות ממני את כל המים. אוי, אני ממש מתעלפת מצמא" נאנחה הגפן.

מצידו השני של המטע עלה קול מחאה: "עופו מכאן! תפסיקו לנקר אותי" כעס עץ התמר ונענע את ענפיו בחזקה כדי להבריא את הציפורים שניקרו את פירותיו. "כן" אמר האפרסק לברוש "אתה נותן מקום לכל הציפורים האלה בין ענפייך. הן בונות שם את קיניהן, אך בינתיים הן אוכלות את פירותינו. אתה יודע שזה מכאיב לנו? אולי תסלק אותן?"

גם הזית הנמוך והעניו הצטרף למריבה כשהוא מאשים את התמר:

"אתה יכול לזוז קצת? קר לי כי אין לי שמש. אתה כל כך גבוה, אתה מסתיר לי את כל השמש. הפרחים שלי נשרו, ואיני יכול להניב פירות ללא קרני שמש חמימות" רטן הזית במרידות.

שערנה:

- מה גרם למריבה ולהתנגשות בין העצים במטע של טוביה?
- לעצים השונים צרכים מגוונים. חשובנה על-פי הסיפור מהם הצרכים השונים של העצים אשר נמנעו מהם במטע המשותף הזה.
- כאשר הגיע טוביה למטע הוא מצא אותו הרוס למחצה: הגפן התייבשה. עץ הזית לא הצליח להניב זיתים, ופירותיהם של התמר והתפוח היו מנוקרים וזרוקים על הקרקע, בלתי ראויים לאכילה. טוביה התפלא ולא ידע את הסיבה לדבר.
- הסברנה לטוביה מהי הסיבה לכך.

בקבוצות

מכירות תכונות ומהתנגשות נמנעות

הידעתו?

לכל אדם צרכים שונים אשר לעיתים מתנגשים עם צרכי החברים. אם נשים לב ליכולותיה של כל אחת ואחת נוכל למנוע את ההתנגשות.

למורה:

חלקי את הכיתה לשבע קבוצות - כל קבוצה תיצג את אחד משבעת החינים.

המשימה שלכן:

- ציינה את תכונתו המיוחדת של אחד משבעת המינים, וספרנה עליו לחברותיכן בכיתה.
- הכנה סמל יפה שמביע את אחת התכונות הבולטות.

צוות חיטה

הכילו אותי - אני החיטה

מהגרעינים שלי מכינים קמח למיני מאפה - חלות, לחמים, לחמניות, עוגות וחטיפים. לחם הוא מאכל בסיסי, משביע וחשוב בכל תפריט. מברכים עליו ברכת "המוציא" שהיא הברכה החשובה ביותר מברכות הנהנין.

תכונתי:

צוות שעורה

הכילו אותי - אני השעורה

מהגרעינים שלי מכינים קמח למאפים שונים, או שמשמשים בהם לתבשילים משביעים כמו מרק או דייסות. אני עשירה באבות המזון התורמים לתזונה בריאה.

תכונתי:

מעגל רביעי: מעגל החיים היהודי - ניהול קונפליקטים

ד'

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

מפתח הלב - תוכנית חברתית-ערכית לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

צוות גפן

הכירא אותי - אני הלפן

האשכולות שלי עסיסיים ומתוקים. טעימים ומרווים. כאשר סוחטים אותם למיץ ניתן להכין ממנו יין. היין משמש לקידוש ולהבדלה ולברכה בסעודות של מצווה. בליל הסדר אנו מצווים לשתות ארבע כוסות של יין אדום. זהו המשקה המשובח ביותר וברכתו - "בורא פרי הגפן" - היא הברכה החשובה ביותר הנאמרת על המשקים.
תכונתי:

צוות תאנה

הכירא אותי - אני התאנה

יש לי פרי קטן וטעים בצבע ירוק או סגול. יש בי מתיקות עדינה ותכונות מרפא. כאשר מייבשים אותי אני עמידה במשך זמן רב מאוד ואיני נרקבת.
תכונתי:

צוות רימון

הכירא אותי - אני הרימון

אני פרי גדול ועסיסי עם קליפה אדומה ומרשימה. בתוכי המון גרגירים עסיסיים אדומים או ורודים. יש להיזהר כאשר מקלפים אותי שלא יותז המיץ שבגרגירים על הסביבה. שכן, עלולים להיווצר כתמים קשים להסרה. יש בי תכונות ריפוי ואני עשיר בוויטמינים.
תכונתי:

צוות זית

הכירא אותי - אני הזית

אני פרי קטן וירוק בעל טעם מעט מריר. כאשר כובשים אותי עם תבלינים שונים ניתן לתבל בעזרתו תבשילים ולשפר טעמם של סלטים ושל כריכים.
כאשר סוחטים אותי מפיקים ממני שמן מעולה. במקדש הדליקו באמצעותו את המנורה. השמן משמש גם להדלקת נרות חנוכה ונרות שבת מהודרים. לשמן תכונות המסייעות לריפוי ולשיפור הבריאות.
תכונתי:

צוות תמר

הכירא אותי - אני התמר

פירותי קטנים וחומים. הם מתוקים מאוד וניתן להפיק מהם דבש תמרים מתוק ועדין. כאשר מייבשים את התמרים הם מחזיקים מעמד לאורך זמן. הם בעלי ערך תזונתי גבוה, ומומלצים כממתק שאינו מזיק לבריאות.
תכונתי:

שערנה:

- לשם מה חשוב להכיר את תכונות הפרי?
- באיזה אופן, לדעתכן, עלולה אי-ידיעה של אחת מתכונות הפרי לגרום לקונפליקט?
- באיזה אופן, לדעתכן, עשויה ההתחשבות בתכונות הפירות לתרום להימנעות מקונפליקט?

למורה: שימי לב לכך, מצאנו כאן בתהליכים עצמיים, ויש לעבור לתלמידות לשאול תהליכים אלו על-ידי פיתוח יכולת החשיבה האופסטית שלהן והיכולת לפתור תוצאות של מצבים בעצמם.

אני נעזרת בתכונתי הנהדרת ואת ההתנגשות פותרת

משימתו של כל צוות

לקבל על עצמו לנהוג בהתנהגות המתחשבת ברצונות ובצרכים של הזולת והמיוצגת על-ידי הפרי.

יחזיון נאף
להרבות אהבה, שלווה ואהבה
למנוע קונפליקט ומריבה

- קראנה הכרטיס שלך ואת הציטוט המתייחס לאחד משבעת המינים.
- רשומנה את הדברים המתייחסים אליך כקבוצה המקבלת אותם על עצמה - בהתאם לציטוט.
- התכוננה להציג את הדברים שקיבלת על-ידי במליאה.

צוות חטים

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"ולחם לבב אנוש יסעד" (תהלים, ק"ד)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהשביע לבב אנוש - לתת
הרגשה טובה ונעימה לחברותינו בכיתה, מתוך התחשבות בצרכים
השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות שעורה

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"ולחם לבב אנוש יסעד" (תהלים, ק"ד)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהשביע לבב אנוש - לתת
הרגשה טובה ונעימה לחברותינו בכיתה מתוך התחשבות בצרכים
השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות גפן

היין הוא תוצר של הגפן וביכולתו לשמח בני אדם.
דוד המלך אומר בתהלים:
"ויין ישמח לבב אנוש" (תהלים, ק"ד: ט"ו)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולשמח את חברותינו בכיתה
מתוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות תאנה

"ארץ זבת חלב ודבש" (שמות, י"ג: ה')
רמי בר יחזקאל הגיע לבני ברק וראה עיזים אוכלות תחת עץ תאנה ונטף דבש מהתאנים וחלב נטף מהן והתערבו זה בזה. אמר - זה שנאמר "זבת חלב ודבש" (כתובות, ק"א: ע"ב), קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהרבות בכיתה **"דבש"** של מעשים טובים בין חברותינו, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות רימון

"יהי רצון שירבו זכויותינו כרימון" (תפילה על הסימנים בליל ר"ה)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהרבות זכויות ומעשים טובים **כרימון** בין החברות בכיתה, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות זית

"ויקחו אליך שמן זית זך כתיית למאור להעלות נר תמיד" (שמות, כ"ז: כ')
שמן זית משמש להדלקת נרות של מצווה. קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהדליק **"אור"** בלבבות חברותינו בכיתה, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות תמר

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"צדיק כתמר יפרח" (תהלים, צ"ב: ג')
קיבלנו על עצמנו להרבות בכיתה התנהגויות שיש בהן התחשבות בצרכים השונים של חברותינו כדי למנוע מריבה וחיכוכים, ולהשרות על הכיתה אווירה ברוח **"צדיק כתמר יפרח"**. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

במליאה

דיווח על-ידי נציגות הקבוצות

"כי האדם עץ השדה"

כמו עץ אני מרגישה
שדרכי בעולם לעיתים קשה.
שונים הם צרכיי,
נבדלות הן דרכיי,
אם אבין את חברתי
והיא תבין אותי,
אם נתחשב בצורכי הזולת
נמנע התנגשות - אני וגם את!

מטע אחד לעצים שונים - קונפליקט תנאי הגידול

"כאן יצמחו כל מיני עצים" אמר לעצמו טוביה הגנן. "אשתול תמרים עם זיתים וגפנים, בצד אטע ברושים ואורנים. כמובן שאשתול גם פירות כמו שזיף אפרסק ותפוח, ואף על הדרים לא אוותר. כך נוכל לקבל פירות טריים ועסיסיים לאורך כל חודשי השנה, ולא נצטרך לנדוד רחוק כדי להשיג פירות אלו". תקוות רבות ליוו את הקמת המטע הזה. הרעיון היה חדשני ומעט נועז. לטעת מטע שיש בו מגוון של עצים, לא עצים רבים מאותו סוג, אלא מינים שונים במטע אחד.

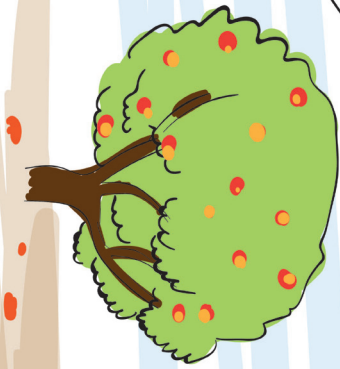
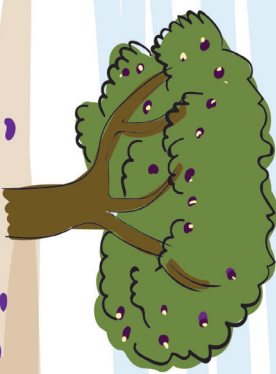
העצים נשתלו, וטוביה היה מלא תקווה וציפייה לראות כבר את התוצרת על שולחנו.

אולם במטע עצמו התחוללה בינתיים מהומה לא קטנה.

עוזרים למורה: מעגל החיים היהודי - ניהול קונפליקטים

 זית: קר לי כי אין לי שמש. אתה כל כך גבוה שאתה מסתיר לי את כל השמש. הפרחים שלי נשרו, ואיני יכול להניב פירות ללא קרני שמש חמימות.	 תפוז: האם השורשים שלך לא מגיעים אל המים? תאריכי אותם קצת.
 תמר: עופו מכאן! תפסיקו לנקר אותי.	 אפרסק: הציפורים שלך בונות את קינחן בין ענפייך ובעתים הן אוכלות את פירותיי. אתה יודע שזה מכאיב לנו? אולי תסלק אותן?
 גפן: אני צמאה חם לי, אני רוצה לשותות. אני ממש מתעלפת מצמא.	

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

מפתח הלב - תוכנית חברתית-ערכית לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

צוות חיטה

הכילו אותי - אני החיטה

מהגרעינים שלי מכינים קמח למיני מאפה - חלות, לחמים, לחמניות, עוגות וחטיפים. לחם הוא מאכל בסיסי, משביע וחשוב בכל תפריט. מברכים עליו ברכת "המוציא" שהיא הברכה החשובה ביותר מברכות הנהנין.
תכונתי:

צוות שעורה

הכילו אותי - אני השעורה

מהגרעינים שלי מכינים קמח למאפים שונים, או שמשמשים בהם לתבשילים משביעים כמו מרק או דייסות. אני עשירה באבות המזון התורמים לתזונה בריאה.
תכונתי:

צוות גפן

הכילו אותי - אני הגפן

האשכולות שלי עסיסיים ומתוקים, טעימים ומרווים. כאשר סוחטים אותם למיץ ניתן להכין ממנו יין. היין משמש לקידוש ולהבדלה ולברכה בסעודות של מצווה. בליל הסדר אנו מצווים לשתות ארבע כוסות של יין אדום. זהו המשקה המשובח ביותר וברכתו - "בורא פרי הגפן" - היא הברכה החשובה ביותר הנאמרת על המשקים.
תכונתי:

צוות תאנה

הכילו אותי - אני התאנה

יש לי פרי קטן וטעים בצבע ירוק או סגול. יש בי מתיקות עדינה ותכונות מרפא. כאשר מייבשים אותי אני עמידה במשך זמן רב מאוד ואיני נרקבת.

תכונתי:

צוות רימון

הכילו אותי - אני הרימון

אני פרי גדול ועסיסי עם קליפה אדומה ומרשימה. בתוכי המון גרגירים עסיסיים אדומים או ורודים. יש להיזהר כאשר מקלפים אותי שלא יותז המיץ שבגרגירים על הסביבה. שכן, עלולים להיווצר כתמים קשים להסרה. יש בי תכונות ריפוי ואני עשיר בוויטמינים.

תכונתי:

צוות זית

הכילו אותי - אני הזית

אני פרי קטן וירוק בעל טעם מעט מריר. כאשר כובשים אותי עם תבלינים שונים ניתן לתבל בעזרתי תבשילים ולשפר טעמם של סלטים ושל כריכים. כאשר סוחטים אותי מפיקים ממני שמן מעולה. במקדש הדליקו באמצעותו את המנורה. השמן משמש גם להדלקת נרות חנוכה ונרות שבת מהודרים. לשמן תכונות המסייעות לריפוי ולשיפור הבריאות.

תכונתי:

צוות תמר

הכילו אותי - אני התמר

פירותי קטנים וחומים. הם מתוקים מאוד וניתן להפיק מהם דבש תמרים מתוק ועדין. כאשר מייבשים את התמרים הם מחזיקים מעמד לאורך זמן. הם בעלי ערך תזונתי גבוה, ומומלצים כממתק שאינו מזיק לבריאות.

תכונתי:

צוות חיטה

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"ולחם לבב אנוש יסעד" (תהלים, ק"ד)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהשביע לבב אנוש - לתת
הרגשה טובה ונעימה לחברותינו בכיתה, מתוך התחשבות בצרכים
השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות שעורה

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"ולחם לבב אנוש יסעד" (תהלים, ק"ד)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהשביע לבב אנוש - לתת
הרגשה טובה ונעימה לחברותינו בכיתה מתוך התחשבות בצרכים
השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות גפן

היין הוא תוצר של הגפן וביכולתו לשמח בני אדם.
דוד המלך אומר בתהלים:
"זיין ישמח לבב אנוש" (תהלים, ק"ד: ט"ו)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים **ולשמח** את חברותינו בכיתה
מתוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים.
הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות תאנה

"ארץ זבת חלב ודבש" (שמות, י"ג: ה')
רמי בר יחזקאל הגיע לבני ברק וראה עיזים אוכלות תחת עץ תאנה ונטף דבש מהתאנים וחלב נטף מהן והתערבו זה בזה. אמר - זה שנאמר "זבת חלב ודבש" (כתובות, קי"א: ע"ב), קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהרבות בכיתה "דבש" של מעשים טובים בין חברותינו, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות רימון

"יהי רצון שירבו זכויותינו כרימון" (תפילה על הסימנים בליל ר"ה)
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהרבות זכויות ומעשים טובים **כרימון** בין החברות בכיתה, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות זית

"ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד" (שמות, כ"ז: כ')
שמן זית משמש להדלקת נרות של מצווה.
קיבלנו על עצמנו להימנע מקונפליקטים ולהדליק "**אור**" בלבבות חברותינו בכיתה, תוך התחשבות בצרכים השונים וכדי למנוע מריבה וחיכוכים. הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

צוות תמר

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים:
"**צדיק כתמר יפרח**" (תהלים, צ"ב: י"ג)
קיבלנו על עצמנו להרבות בכיתה התנהגויות שיש בהן התחשבות בצרכים השונים של חברותינו כדי למנוע מריבה וחיכוכים, ולהשרות על הכיתה אווירה ברוח "**צדיק כתמר יפרח**". הדרך שבה בחרנו לעשות זאת היא:

